PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 328 - Cena 4.- lire | Postnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, četrtek, 27. junija 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Uspeh pariške konference

je odvisen od pravične rešitve tržaškega vprašanja

Pariz, 26. Tass. — 25. junija je Svet zunanjih ministrov nadaljeval s svojim delom glede ekonomskih vprašanj, ki se nanašajo na načrt mirovne pogodbe z Italijo. Kot je že znano, sta angleška in ameriška delegacija predlagali, vključiti v načrt mirovnih pogajanj z Italijo novo poglavje: «Splošna ekonomska vprašanja». Te obveznosti nalagajo Italiji glede njene gospodarske politike proti fašizmu.

Že v začetku, ko so predlagali to poglavje, je dala sovjetska delegacija razumeti, da bi ta vrsta obveznosti, vključena v mirovno pogodbo, dala Italiji nadmoč. Zaradi teh vzrokov je predlagala, naj bi se zgoraj imenovano poglavje ne vključilo v mirovno pogodbo temveč raje rešila vprašanja z dvostranskimi pogajanji zainteresiranih dežel.

Po izmenjavi mnenj so predlog sovjetske delegacije sprejeli. Nadalje so sklenili izpustiti iz načrta mirovne pogodbe z Italijo in Rumunijo točke o izenačenju škode zasebnikov, ki so jo utrpeli državljani ZN.

Nadalje so na včerajšnjem sestanku razpravljali o vprašanju italijanskih delnic, ki so jih svojčas zaplenile vlade ZN. Po nekaterih popravkih amerikanskega predloga, se je v načelu dosegel sporazum o tem vprašanju; gospodarski odbor je dobil nalogo sestaviti dokončno besedilo o predloženem členu mirovne pogodbe.

Imovina združenih narodov v Italiji

Zaenkrat ostane vprašanje glede poškodb materialne imovine v Italiji, povzročenih Združenim narodom, odprto.

Sovjetska delegacija je poudarjala, da je treba upoštevati aktivno sodelovanje Italije v borbi na strani ZN v zadnjem obdobju te vojne in potrebo pomagati pri obnovi italijanskega gospodarstva. Zato ni primerno vztrajati na celotnem povračilu škode povzročene inozemskim družbam v Italiji. Predlagali so, naj se z delno odškodnino nadomesti škoda v razmerju 1:3 celotne vsote, saj tudi reparacijske zahteve proti Italiji temelje na istem načelu nepopolne odškodnine, in to celo v mnogo manjšem razmerju. Nič manj kot v nižji prejšnjih primerov, so temu načelu ugovarjale ostale delegacije.

Na predlog sovjetske delegacije so včeraj sklenili, da se pospeši delo komisije, ki pripravlja predlog o usodi italijanskih kolonij, ki je v načelu že odločena. Na predlog sovjetske delegacije so ministri poverili svojim namestnikom, naj naslednji dan sestavijo seznam vseh vprašanj, ki jih mora svet preučevati in ki še niso bila rešena, ki pa spadajo v okvir mirovnih pogodb z vsemi petimi bivšimi nemškimi zavezniki v Evropi. Ko bo ta seznam sestavljen, bodo ministri lahko imeli popolno sliko o sedanjem stanju dela konference štirih zunanjih ministrov.

Mirovne pogodbe z balkanskimi državami

Glede mirovne pogodbe z Rumunijo so ugotovili, da je sestava mirovnih pogodb z balkanskimi deželami zadobila že domala svojo dokončno obliko. V mirovnih pogodbah z balkanskimi deželami je treba rešiti samo še nekaj vprašanj manjše važnosti. Sem spada problem plovbe po Donavi in še nekaj drugih manj važnih vprašanj. Kar se tiče bolj zapletenih problemov, slasti pa teritorialnih vprašanj, so dosegli že sporazum.

V zvezi z bližnjim preučevanjem načrta za mirovno pogodbo z Madžarsko je našla v listih velik odmev izjava madžarskega ministrskega predsednika Ferencza Nagya predstavniku ameriške angecije «International News Service». Madžarski ministrski predsednik je prispel z več člani vlade v Paris po obisku v Washingtonu in Londonu.

Nagy razkrinkal izmišljotine o železnem zastoru

Ferencz Nagy je odločno razkrinkal sovražne izmišljotine o tako zvanem «železnem zastoru», ki se jih tisk le prerad poslužuje. Izjavil je, da ne opaža ničesar o «železni zavesi», ki naj bi delila Evropo na dvoje. Dodal je:

«Ugotovimo lahko, da prihajajo k nam številni novinarji in predstavniki poslovnih krogov iz zapadnih dežel, da vzdržujemo svobodno vse stike z vsemi deželami, in da lahko tudi svobodno odhajamo tja, ne da bi se morali bati kakih ovir. Vendar se še vedno v tisku pojavljajo najrazličnejše izmišljotine, katerih cilj je zastrupljati politično ozračje pri delu pariške konference».

Take izmišljotine prinaša na primer diplomatični urednik angleškega laburističnega lista «Daily Herald» Hewer v svojih dopisih iz Pariza. Sklicuje se na «nekatere znake», ki pa so verjetno znani samo Hewerju. Izmišlja si, da «poskušajo Rusi skleniti posebne pogodbe z Italijo glede reparacij, ki bi bile vezane na sklenitev trgovinskih pogodb neugodnih za Italijo». Ta pogodba bi bila del skrajno smelega načrta o povezavi Italije z gospodarstvom ZSSR».

Ni težko uganiti cilje, ki jih zasleduje obvešćanje te vrste. Očividno je vrgel angleški laburistični list v akcijo svoje najtežje topove, da bi tako poskušal odvrniti pozornost javnega mnenja od manevrov nekaterih anglo-ameriških krogov v Italiji, ki so danes podvojili svoje delovanje, da bi utrdili svoje gospodarske pozicije v Italiji; v ta namen sprejema Italija številne obiske vseh vrst gospodarskih komisij iz anglo-ameriških dežel, ki stopajo za kulisami v slike s krajevnimi poslovnimi krogi in oblastmi.

Imperialistična miselnost v Italiji še obstoja

Radijski govor italijanskega ministrskega predsednika de Gasperija, ki poskuša spet obnoviti krivične zahteve Italije po slovanski zemlji Julijske krajine, ki se je krivično prilastila, je odmev imperialistične miselnosti, ki še vedno vlada v nekaterih krogih italijanske družbe. Kampanja italijanskih desničarskih listov, v katerih pozivajo bivši hlapci fašistične agresije Italijane, naj «ne pristanejo» na mirovno pogodbo, ki se pripravlja v Parizu, zgovorno pričajo o obstoju take miselnosti. Karakteristično je, da ti listi rade volje ponavljajo klevetniške izmišljotine nekaterih pariških pouličnih listov, ki obtožujejo sovjetsko delegacijo, da namerava izgnati Italijane iz Trsta. To kleveto, ki jo je sovjetski tisk že takoj drugi dan razkrinkal, objavljajo nekateri rimski listi pod senzacionalnimi naslovi.

Politični uredniki listov postavljajo vprašanja: Kje iskati vzroke, da napredujejo razgovori v Parizu tako počasi? Skoraj splošno prevladuje mnenje, da je treba vzrok verjetno iskati v trdovratnosti Amerikancev in Angležev v vprašanju Trsta, ki ga številni listi smatrajo kot ključ ne le za mirovno pogodbo z Italijo, temveč za uspeh vsega sedanjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov. Če bi mogli pričakovati s strani ameriške in angleške delegacije vsaj malo želje, da upoštevata upravičene interese zavezniške Jugoslavije in privolita v rešitev, ki ne bi puščala izven jugoslovanske države stotisoče slovanskega prebivalstva pokrajine, potem bi zadovoljiva rešitev tržaškega vprašanja ne naletela na posebne težave.

Skupina mladincev v povorki nosi tržaške zastave.

Kršitev človečanskih pravic

ORGANIZACIJI ZDRUŽENIH NARODOV
Odboru za človeške pravice
NEW YORK.

Slovenskemu ljudstvu v Julijski krajini so bile v dobi fašizma odvzete vse slovenske šole. Z narodno vstajo in v nadaljnji borbi proti nacifašizmu si je to ljudstvo svoje šole zopet priborilo. Zavezniška vojaška uprava v tako zvani coni A Julijske krajine zopet krati slovenskemu narodu avtonomno šolstvo, pleni slovenske učne knjige in vsiljuje učni načrt, ki je nasproten volji celokupnega tukajšnjega prebivalstva, staršev in otrok. Učiteljstvu, ki je solidarno s starši, grozi z odpustom iz službe, šolo obveznim otrokom pa z izključitvijo iz šole odnosno nepriznanjem šolskega leta.

Vsak narod ima pravico, da vzgaja svoje otroke avtonomno in v duhu idej, ki so lastne temu narodu. Imamo za kršitev najosnovnejših človečanskih pravic, ako hočejo proti volji staršev nasilno odtujevati otroke idejam, ki so vodile njihove očete in matere v strahotni borbi proti nacifašizmu za popolno kulturno in politično svobodo slovenskega ljudstva v Julijski krajini.

Obračamo se v imenu tega ljudstva na vas, da preprečite zlorabo oblasti za kratenje temeljnih človečanskih pravic in zaščitite ljudstvo, ki je bilo 25 let kulturno in politično najstrahotneje zatirano.

POKRAJINSKI NARODNO OSVOBODILNI ODBOR ZA SLOV. PRIMORJE IN TRST

Pariška konferenca

Nočna seja štirih ministrov

Še nobenega sporazuma o vprašanju Trsta

Pariz, 27. ura 4. — Štirje zunanji ministri se niso sporazumeli o življenjskem vprašanju Trsta na posebnem neuradnem sestanku, ki se je zaključil 10 minut po polnoči.

Sestanek so sklicali na zahtevo sovjetskega zunanjega ministra Molotova.

Pariz, 26. AFP. — Namestniki štirih zunanjih ministrov so se sestali danes ob 15. uri v luksemburški palači, zunanji ministri pa se bodo sestali ob 17. uri.

Na sestanku namestnikov zunanjih ministrov danes popoldne je Višinski zahteval, naj se štirje zunanji ministri nujno sestanejo na zasebno sejo, ki bo posvečena italijanskim vprašanjem.

Sovjetska delegacija je sedaj v posesti potrebnih navodil iz Moskve za nadaljevanje razpravljanja o vprašanju Trsta.

Višinski je davi predlagal na seji namestnikov zunanjih ministrov v palači Luxemburg, naj bi imeli zunanji ministri takoj privatno sejo.

Dozdeva se, da bodo novi elementi prevladali in upajo, da bo mogoče priti do sporazuma.

Sestanek se bo lahko vršil drevi ali jutri zjutraj.

Po popoldanskem sestanku štirih ministrov so sporočili, da se bodo nocoj ob 22.45 ponovno sestali, da bi razpravljali skupno s svojimi svetovalci o vprašanju Trsta. To je namreč edina točka, ki je na dnevnem redu.

Sestanek komisije za italijanske kolonije

Komisija za italijanske kolonije, ki ji je bilo poverjeno, naj sestavi načrt po načelih, ki so jih sprejeli štirje zunanji ministri, se je sestala v luxemburški palači.

Cilj načrta je, 1. naj se vnese v italijansko mirovno pogodbo člen, po katerem se Italija odpoveduje svojim afriškim ozemljem, 2. naj se poveri veliki četvorici skrb, da določijo v 12 mesecih dokončno usodo teh ozemelj; 3. naj se izroči kolonialno vprašanje ZN, če bi se štirje ministri v določenem roku ne mogli sporazumeti.

Avstrija vztraja na priključitvi južne Tirolske

London, 26. VZN. — Včeraj je na Dunaju avstrijski kancler potrdil namen svoje vlade, da bo vztrajala na povrnitvi Južne Tirolske k Avstriji. Predlagali bodo, da se izvede referendum.

Predlog Molotova glede Trsta

Sovjetski zunanji minister Molotov je na nočni seji zunanjih ministrov v dolgem ekspozeju podal sovjetske predloge o sistemaciji Trsta.

Podrobneje bomo poročali v jutrišnji številki.

Francija soglaša s predlogom Gromika o atomski energiji

New York, 26. - AFP — Na sestanku komisije za kontrolo atomske energije je francoski delegat Parodi zatrdil, da so atomska preučevanja v Franciji izključno usmerjena v miroljubne namene. Parodi je nadalje izjavil, da Francija soglaša z načrtom mednarodne konvencije o atomski energiji, kot jo je predlagal Gromiko.

Zaupnica Bidaultovi vladi

Pariz, 26 (VZN). — Francoska ustavodajna zbornica je danes dala svojo zaupnico Bidaultovi vladi s 517 glasovi proti 4.

Izjava maršala Tita

o Trstu in Julijski krajini

Beograd, 26. Radio Beograd. — Ravnatelj agencije «Tanjug» je poslal predsedniku vlade federativne ljudske republike Jugoslavije maršalu Titu vprašanje:

Kaj mislite in kaj bi mogli reči o poteku konference predstavnikov štirih velesil v Parizu in o raznih predlogih, ki se pojavljajo v inozemskem tisku o vprašanju Trsta in Julijske krajine, kakor tudi o stališču italijanske vlade, da ne bo podpisala mirovne pogodbe, če ta ne bo povoljna za Italijo?

Ravnatelj agencije «Tanjug» je dobil na vprašanje sledeči odgovor:

«Priznati moram, da mi je zelo težko ali skoraj nemogoče odgovoriti na prvi del vprašanja, a to je stališče predstavnikov zapadnih zavezniških velesil na konferenci v Parizu proti upravičenim zahtevam Jugoslavije do Julijske krajine in Trsta. Narodi Jugoslavije morajo res z ogorčenjem ugotoviti, da pri predstavnikih zapadnih in v vojni zavezniških velesil obstoja popolno nerazumevanje za upravičene zahteve Jugoslavije za ogromne žrtve in prispevek Jugoslavije v vojni. Tako sovražno stališče teh predstavnikov preseneča vso demokratično javnost sveta, ki pričakuje, da bodo popravili krivico preteklosti in ugodili upravičenim zahtevam Jugoslavije do Julijske krajine in Trsta.

O izjavi De Gasperija menim, da je ta rezultat pomanjkanja vsake zavesti odgovornosti in logike. Nima nobene pravice, da daje take izjave predstavnik napadalne in premagane sile. Do takih izjav bi imeli pravico samo tisti, ki so bili žrtev napada in zmagovalci in med njimi ima Jugoslavija v vsakem primeru eno od prvih mest. Če Italije ne bi vzpodbujale k takim izzivalnim in nesmiselnim izjavam nekatere članice Združenih narodov, si De Gasperi ne bi dovolil izjaviti kaj takega. Če bi pri vseh naših zaveznikih prevladoval duh pravice, bi se morala vsaka bivša zaveznica Nemčije, tako tudi Italija pokoravati odločitvam Združenih narodov. V tem primeru ima samo Jugoslavija pravico in dolžnost do svojih narodov, ki so utrpeli ogromne žrtve in škodo prav zaradi Italije, katero danes zastopajo de Gasperi in drugi, da ne podpiše ničesar, kar bi dejansko povečalo te žrtve in okrnilo upravičene interese jugoslovanskih narodov.

To velja v polni meri predvsem za Julijsko krajino in Trst in niti najmanj ni treba misliti, da bi jugoslovanska vlada mogla podpisati karkoli, kar bi okrnilo interese jugoslovanskih narodov. To so kraji, ki so bili v preteklosti na nepravičen način odvzeti Jugoslaviji in predani Italiji. To je nesporno zgodovinsko dejstvo. Narodi Jugoslavije se nikdar ne bodo mogli sporazumeti z drugo rešitvijo kot z vrnitvijo teh krajev v sklop njihove države FLRJ. Ponavljam, da ne bomo soglašali niti s kako kompromisno rešitvijo, ki bi bila prav tako v škodo Jugoslavije. Moglo bi biti govora samo o tem, kako bo končno veljavno rešen položaj Trsta, a pri tem ne more biti govora o tem, da bi se Jugoslavija odrekla svojim suverenim pravicam v upravi tega mesta.

S tem sem odgovoril tudi na naše stališče o vprašanju internacionalizacije Trsta. Za Jugoslavijo je do konca bistveno vprašanje, če bo Trst pod njeno suvereniteto.

Govorili so v inozemski javnosti o tem, da bi bilo treba rešiti vprašanje miru z Italijo in s tem v zvezi vprašanje Trsta na mirovni konferenci ali pa celo na zasedanju Združenih narodov. Spričo stališča poedinih držav, do upravičenih zahtev jugoslovanskih narodov je jasno, da bi celo nacionalne zahteve in narodno ozemlje Jugoslavije postalo predmet preglasovanja. Jugoslavija ne bi mogla nikoli pristati na tako reševanje vprašanja njenega ozemlja. Tak postopek bi mogel privesti do zelo resnih sprememb v stališču Jugoslavije do Združenih narodov.

Zadnji izpadi v italijanski ustavodajni zbornici jasno prikazujejo, da pretirano popuščanje Italiji s strani zahodnih velesil ponovno poživlja napadalni imperialistični duh v tej državi in to vprav proti Jugoslaviji. V tej zbornici govore italijanski državniki med splošnimi aplavzi o italijanskem Zadru, Reki, Istri, Slovenskem Primorju itd., a se pri tem ne sliši niti ena beseda, kako bi morala Italija popraviti strašne zločine, ki jih je izvršila v Jugoslaviji, ki so posledica zasedbe velikega dela naše države po italijanskih silah. Ne slišijo se besede niti o tem, da bi vzpostavili boljše odnošaje z našo državo, temveč se kopičijo nove žalitve in klevete proti našim narodom in voditeljem naše države.

Vse to v marskem potrjuje, da med stališčem današnjih odgovornih ljudi v Italiji do naše države in stališčem, ki je obstojalo za časa Mussolinija ni v bistvu nikake razlike, in to ni škodljivo samo za interese Jugoslavije, temveč je tudi nevarnost za mir, česar bi se Združeni narodi morali zavedati.

Spomenica Češkoslovaške republike zunanjim ministrom

Trst naj bo priključen k Jugoslaviji

v svojem interesu in zaradi zagotovitve miru

Češkoslovaška vlada smatra, da bi vsaka ločitev Trsta od Jugoslavije škodovala interesom Češkoslovaške

Pariz, 26. — Vlada češkoslovaške republike je predložila svetu zunanjih ministrov memorandum o vprašanju Trsta, v katerem pravi med drugim:

«V memorandumu, ki ga predlaga svetu zunanjih ministrov glede rešitve tržaškega vprašanja, priporoča češkoslovaška vlada v skladu z naravno smerjo gospodarskih poti, naj bo Trst v svojem lastnem interesu in v interesu zagotovitve miru v Evropi priključen k Jugoslaviji.

Ker se v zadnjem času govori o internacionalizaciji mesta Trsta, se zdi češkoslovaški vladi potrebno opozoriti, da problem Trsta ni preprost krajevni problem nove razmejitve med Jugoslavijo in Italijo, temveč evropski problem, ki se tiče v prvi vrsti srednje-evropskih držav, za katere je Trst edina važna vez z odprtimi morskimi potmi svetovne važnosti. S stališča svojega lastnega gospodarskega interesa opozorja češkoslovaška vlada na škodljivost rešitve take vrste, ki ne bi zagotovila Trstu niti stalnega gospodarskega razvoja niti pogojev za miren razvoj.

Če bi bil Trst internacionaliziran, bi bilo treba zahtevati mednarodnih jamstev prehodnih držav, da se zagotovi svoboden dostop do pristanišča, kar nedvomno samo po sebi predstavlja kočljivo vprašanje. Potreba mednarodnih jamstev te vrste bi naravno izginila, če bi bil Trst priključen k Jugoslaviji, — državi, ki bi v svojem lastnem interesu Češkoslovaški prav gotovo zagotovila vse tarifne in transportne olajšave, ki so za to potrebne.

Internacionalizacija Trsta pomeni nevarnost za vzdrževanje in izpopolnjevanje tržaškega pristanišča; dohodki pristanišča samega ne bi zadostovali niti za vzdrževanje, kaj šele za nadaljnji razvoj, če se za to ne zanima država, ki ji Trst pripada.

Po drugi strani ne prinaša ta rešitev niti želene pomiritve z narodnostnega stališča. Popolnoma jugoslovanska okolica Trsta teži ne le gospodarsko, temveč tudi kulturno proti mestu. Internacionalizacija Trsta ne bi prinesla pomiritve trajnih narodnostnih sporov v Trstu; pomiritve, ki je prav tako neobhoden pogoj za mirno uporabo pristanišča

Iz vseh teh razlogov smatra vlada Češkoslovaške republike, da bi bila vsaka rešitev, ki bi ločila Trst od Jugoslavije — njegovega naravnega zaledja — naprotna interesom češkoslovaške republike, miru in gospodarskega razvoja srednje Evrope, bila bi ovira trgovini srednje Evrope s sredozemskimi deželami in z ostalim svetom, in bi bila končno nasprotna interesom samega mesta Trsta in njegovega prebivalstva.»

Francosko javno mnenje zahteva Trst k Jugoslaviji

Pariz, 26. — Francosko javno mnenje, organizacija jugoslovanskih izseljencev in druge organizacije izražajo vedno energičneje svoje stališče glede Julijske krajine in Trsta in zahtevajo njihovo priključitev k Jugoslaviji.

Tako so delavci in nameščenci tovarne Soder v Marseillesu, kjer dela 1.300 delavcev, poslali konferenci zunanjih ministrov sledečo brzojavko:

«Osebje podjetja Soder v Marseillesu, roti konferenco, naj ugodno reši vprašanje priključitve Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji.»

Zveza francoskih žena iz departementa Bouches du Rhône je poslala svetu zunanjih ministrov sledečo brzojavko: «Zveza francoskih žena iz Bouches du Rhône zahteva v skladu z Atlantsko listino priključitev Trsta k Jugoslaviji».

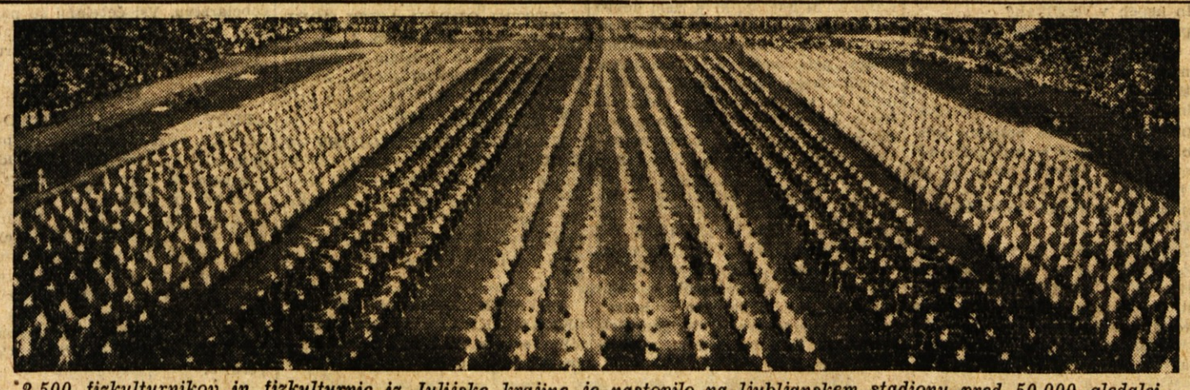

2.500 fizkulturnikov in fizkulturnic iz Julijske krajine je nastopilo na ljubljanskem stadionu pred 50.000 gledalci.

GRŠKI PARLAMENT

sprejel načrt o plebiscitu

Atene, 26. - AFP — Po burni nočni seji je parlament v jutranjih urah sprejel načrt plebiscita o monarhiji. Liberalni poslanci so že zvečer zapustili sejno dvorano.

Proti načrtu so glasovale stranke Venizelosa, Papandrea in Canellopulosa.

Pariz, 26. - AFP — «Humanité» posveča članek položaju v Grčiji v pričakovanju bližnjega plebiscita in piše: «Ker je britanska vlada sklenila, da je treba plebiscit izvršiti na določeni dan v septembru, so demokratične organizacije soglasno sklenile, da se bodo udeležile glasovanja o povratku kralja v Grčijo.

To je zelo zažen dogodek. Nihče še ni pozabil volivnega škandala 31. marca. Po priznanju vseh nepristranskih opazovalcev so bili volivni imeniki ponarejeni. Obnovljeni teror iz časov Metaxasa divja po vsej Grčiji. Ubijajo domoljube, zapirajo in deportirajo jih na stotine.

Demokratične organizacije vseh vrst so sklenile, da se bodo udeležile plebiscita v upanju, da bo vsa Evropa pomagala, da se v Grčiji prepreči državljanska vojna».

Neredi v Italiji

Rim, 26. - AFP — Brzojavka iz italijanske prestolnice obvešča, da so nastali v raznih krajih po Italiji neredi v trenutku, ko je konstituanta imela svoj prvi sestanek. Neki policist je bil ubit v Catanzaru, v pokrajini Neapelj pa stavka 5.000 pekov.

De Gasperi obžaluje

Rim, 26. AFP. — De Gasperi je dal prefektu v Benetkah navodila, naj izrazi delegaciji sovjetske mladine obžalovanje vlade zaradi incidentov, ki so se pripetili med obiskom delegacije na padovski univerzi.

Mihailovičev proces

Zaslišavanje Trifunoviča

Beograd, 26. - Tanjug — Sodišče je nadaljevalo z izpraševanjem bivšega ministra londonske vlade Trifunoviča. Predsednik ga je izpraševal, ali so bili fondi za propagando v Fotičevih rokah.

Trifunović je odgovoril, da je obstajala komisija, ki je bila sestavljena iz 4 ministrov, ki so razpolagali s temi fondi, toda ti so se lahko uporabljali samo s Fotičevim dovoljenjem.

Trifunović je nadalje izjavil, da je vsako sporočilo, ki je bilo poslano v zavezniške dežele, šlo preko Belgije in Holandske, najprej pa je moralo biti odobreno od britanske vlade.

V teku razprave so nadalje iznesli vse direktive Mihajloviča za borbo proti partizanom.

(Nadaljevanje)

Industrija, rudarstvo in trgovina

Primorska nima velikih industrijskih središč razen Trsta in Tržiča, vendar pa je industrija na vsem ozemlju še precej razvita. Industrijo samo delimo v samoniklo, ki dobiva surovine iz svojega naravnega zaledja, odvisno, ki je navezana na uvoz surovin iz inozemstva, in polodvisno, ki je deloma navezana na uvoz surovin iz inozemstva, deloma pa jih dobiva iz svojega naravnega zaledja.

Vse te tri vrste industrije, med katerimi je prevladovala «odvisna» industrija, ker je Primorska in ostalo bližnje zaledje revno na surovinah, so po priključitvi Primorja k Italiji nazadovale, ker so jih odrezali od njihovega naravnega tržišča in vključili v državo, ki je razvila svojo industrijo v zvezi s potrebami svojega trga, ne glede na industrijo onstran meje. Ko je fašizem prevzel oblast, so ustavili demontažo industrije in pospešili njen razvoj še prav posebno v Trstu, čeprav to ni ustrezalo niti geografskemu položaju Trsta niti resničnim gospodarskim potrebam Italije. Tako sta Trst in Tržič postala industrijski bazi za italijanski imperialistični vdor na Balkan in Podonavje. V obeh mestih se je najbolj razvila težka industrija in to metalurgična in strojna, ki je bila posredno ali neposredno oboroževalna in ki je imela zaposlenih približno 32% vsega delavstva Primorske. Iz istih vidikov so tudi zgradili velike rafinerije nafte «Aquila» pri Trstu.

Zaradi priključitve Primorja k Italiji pa je najbolj trpela samonikla industrija, ki je zaradi zožitve svojega zaledja izgubila svoje naravne vire za surovine.

Na rudnikih je Primorska revna. Najvažnejša rudnika sta rudnika premoga v Labinu in živosrebrni rudnik v Idriji. Bolj bogata je na kamnolomih boksita, apnenca in marmorja. Po priključitvi Primorja Italiji se je delo v rudnikih in kamnolomih povečalo, ker Italiji primanjkuje premoga in ker služi boksit za izdelovanje aluminija, ki zopet služi v oboroževalne namene. Trg živo srebro pa je precej neodvisen od geografskega položaja rudnika samega. Ker služi tudi živo srebro v oboroževalne namene in ker je bilo precej poveljevanja po njem, je Italija poparsko izkoriščala živosrebrni rudnik v Idriji in ravnotako rudnik premoga v Labinu, ki ji je dajal 200.000 ton premoga mesečno. Nazadovalo pa je delo v kamnolomih apnenca in marmorja zaradi pomanjkanja trgov in močne konkurence italijanskih kamnolomov.

Zaradi pomanjkanja premoga in elektrifikacije železnic so zgradili na Soči elektrarne, ki pa ne zadostujejo potrebam industrije. Deloma so ta nedostatek odpravili s kaloričnimi centralami, deloma pa s priključitvijo Trsta in Tržiča na severno italijansko električno omrežje.

Oglejmo si posledice, ki bi nastale, ako bi določili za mejo katero koli od treh črt, ki so jih predlagali ameriški, angleški in francoski strokovnjaki.

Vse tri črte bi še bolj zožile zaledje trikota Trst - Tržič - Gorica. Nujna posledica bi bila, da bi «samoniklaa» industrija še bolj nazadovala zaradi še večjega pomanjkanja virov za surovine, na katere je ta industrija navezana. Neposredno ali posredno oboroževalna industrija verjetno ne bi mogla delovati, ker bodo Italiji na mirovni konferenci gotovo dovolili omejitev oborožitve in možnosti oborožitve. S tem bi bil ta umetni in nenaravni razvoj Trsta v primeru, da bi bil priključen Italiji, ustavljen s hudimi posledicami za delavstvo, ker bi v takem primeru nezaposlenost močno narasla.

Ako pa ne bi prepovedali Italiji opravljanja oboroževalne industrije, potem bi Trst imel še naprej svojo imperialistično ekspanzionistično vlogo, ker pa Jugoslavija nikakor ne bi mogla mirno gledati.

V primeru, da bi bil Trst priključen Jugoslaviji, ki je revnejša v industriji, bi ponovno oživela samonikla industrija, ker bi spet bila združena s svojim naravnim zaledjem, odkoder bi črpala potrebne surovine. Težka industrija, ki je služila Italiji posredno ali neposredno za oboroževanje, bi v Jugoslaviji lahko imela popolnoma mirnodobsko funkcijo, kajti Jugoslavija potrebuje ladje, prevozna sredstva, prometna letala, stroje itd. in ni dosegla industrijske nadproizvodnje tega blaga, medtem ko ima italijanska industrija zadostno ali celo prekomerno proizvodnjo v teh panogah.

Ako opustimo razpravo o amerikanski črti, ki pušča čisto slovenske predele Italiji, kakor da bi bila Italija zmagovita in Jugoslavija premagana, potem tečta ostali dve črti tako, da bi pripadli Jugoslaviji vsi rudniki razen kamnolomov marmorja in nekaterih kamnolomov apnenca. Premog iz Labina, ki je bil tako potreben tržaški industriji, bi imel svoj trg na Reki. Tudi električne vodne centrale bi ostale po teh črtah v Jugoslaviji in bi bil industrijski trikot Trst-Tržič-Gorica izključno navezan na kalorične centrale in na električni tok iz severne Italije, kar pa ne bi zadostovalo, medtem ko bi Jugoslavija nasprotno lahko nudila Trstu zadostno količino električne energije.

Sedaj si pa oglejmo še posledice za trgovino in obrt v primeru, da bi bil Trst priključen Italiji! Izgubljeni bi bil nakupni in prodajni trg kmetskega zaledja, trgovina in obrt pa bi postala odvisna pri nakupu od oddaljenega italijanskega trga in pri prodaji izključno od prebivalstva tega ozkega pasa.

Gospodarski razlogi dokazujejo, da je Primorska nedeljiva gospodarska enota, ki bo imela možnost normalnega razvoja le kot del svojega severnega in severovzhodnega zaledja, ki je v Jugoslaviji. Napredek na gospodarskem polju lahko pričakujemo le v Jugoslaviji, ki ni prenasičena z industrijo, ki bi bila vir surovin in naravni trg, h kateremu teži vsa Primorska s Trstom. Zato je edino pravilna črta, ki je bila predlagana od ruskih strokovnjakov in ki upošteva to nedeljivost.

(se nadaljuje)

Dr. K. C.

Primorska je nedeljiva - njena bodočnost je v Jugoslaviji

Tudi v Parizu morajo misliti

Za izboljšanje nevzdržnih razmer

Pred pričetkom pogajanj o akordnem delu, ki bo prineslo - tako vsaj upamo - izboljšanje, seveda ne onega, ki ga bo prinesla pravična odločitev v Parizu

V našem listu smo že poročali o sporu med delavstvom in ravnateljstvom Jadranskih ladjedelnic glede akordnega dela. Ta spor traja že mnogo mesecev, ker je ravnateljstvo ladjedelnic zahtevalo, da se pogajanj o akordnem delu udeleže Enotni sindikati in Julijski sindikati z enakim številom delegatov. Delavstvo ni hotelo nič slišati o tem, ker ni v Julijskih sindikatih včlanjena niti ena desetina delavcev.

Ker so gmotne prilike delavcev vedno slabše in ker bi sklenitev te pogodbe olajšala obupno stanje mnogih delavskih družin, so Enotni sindikati izjavili, da so v načelu pripravljeni, pogajati se o akordnem delu, če se bo upoštevalo številčno razmerje vpisanih članov.

24. t. m. je ravnateljstvo CRDA-e poslalo koordinacijskemu odboru pismo, v katerem predlaga, naj se danes 27. t. m. udeleži sestanka. Po tem predlogu naj bi se sestalo 12 delegatov tovarniških odborov CRDA-e (Enotnih sindikatov) in 6 delegatov notranjih komisij (Julijskih sindikatov). Koordinacijski odbor je vprašal za nasvet svojo sindikalno organizacijo, ki je spričo obupnih gmotnih prilik načelno pristala na predlog, toda pod pogojem, da morajo prizadeti delavci prej razpravljati o njem in ga sprejeti.

Zato so bila v vseh važnejših industrijah v Trstu, Tržiču in Miljah sindikalna zborovanja, na katerih so delavci razpravljali o vprašanjih akordnega dela. Na vseh teh zborovanjih so delavci protestirali proti predlogu ravnateljstva CRDA-e, naj se sestanka udeleže zastopniki Enotnih in Julijskih sindikatov v razmerju 2:1, ko je le neznatno število delavcev organiziranih v Julijskih sindikatih. Delavci so sprejeli predlog po dolgem razpravljanju le zato, ker popolnoma zaupajo svojemu vodstvu, da bo zaščitilo njihove interese.

V Miljah so se v ladjedelnici Sv. Roka udeležili zborovanja vsi delavci. Spregovoril jim je tovariš Vojmir in orisal sedanje stanje. Delavstvo v Miljah načelno nasprotuje slehernemu akordnemu delu, sprejelo pa je pogajanja le iz solidarnosti s svojimi tovariši v drugih tovarnah in ladjedelnicah, ki trpe pomanjkanje.

V ladjedelnici Sv. Marka je delavcem spregovoril tovariš Marino. Delegat Julijskih sindikatov Geppi je prosil tovariša Marina za besedo. Tovariš Marino ni imel nič proti temu. Delavci pa niso hoteli poslušati Geppi-ja in so kričali: «Ven s tem bivšim centurionom fašistične milice!» Zato jo je moral osramočen popihati.

V tovarni strojev pri Sv. Andreju je skušal govoriti dr. Bonetti, tajnik Julijskih sindikatov. Da bi prikazal, da je tudi on delavec, se je preoblekel v delovno obleko. Delavci pa so ga osmešili in izžvižgali, tako da sploh ni mogel priti do besede.

V Tržiču so se udeležili zborovanja vsi delavci. Zborovanje je otvoril tovariš Černigoj in podelil besedo tovarišu Juragi. Tov. Juraga je govoril o splošnih gospodarskih prilikah, o spletkah delodajalcev, o kršitvi odredbe o zapori nad odpusti z dela itd. Poudaril je zlasti, da je ravnateljstvo CRDA-e dejansko prekršilo ukaz št. 106, ker je zaposlilo na rtu Sdobba delavce iz ladjedelnice namesto brezposelnih. S tem je dejansko prekoračilo odstotek odpustov z dela, ki ga določa ta ukaz.

Pismo ravnateljstvu CRDA

Niti v Miljah niti v Tržiču se ni skušal oglasiti noben predstavnik Julijskih sindikatov. Vsi delavci v Trstu, Tržiču in Miljah so po živahni diskusiji odobrili naslednje pismo, ki ga je nato koordinacijski odbor poslal ravnateljstvu CRDA-e:

Ravnateljstvu CRDA-e, Trst.

V odgovor na vaše pismo št. 0512/PER dd 24. t. m. o akordnem delu in nagradah delavcem v vašem podjetju, je imel ta koordinacijski odbor, ki predstavlja tovarniške odbore CRDA-e, za potrebno, obrniti se na svojo sindikalno organizacijo glede na vaše povabilo, naj imenuje dva izvedenca za vsak tovarniški odbor, ki naj se udeleži sestanka, ki sta ga določili za četrtek 27. t. m.

Naša sindikalna organizacija je poudarila, da vaša kompromisna ponudba ne upošteva dejanskega sindikalnega stanja v podjetjih CRDA-e, ker Julijski sindikati ne predstavljajo niti ene desetine delavcev, in tudi ne upošteva, da so naši strokovnjaki skoraj že popolnoma rešili to sporno vprašanje. Kljub temu pa je svetovala tovarniškim odborom, naj načelno usvojijo vabilo. Prej pa da ga morajo predložiti v odobritev delavcem, ker smo stali na dosedanjem stališču zato, ker so delavci sami ostro nasprotovali pogajnjem o tem vprašanju skupno z Julijskimi sindikati.

Hočemo razpravljati o tem vprašanju in ga dokončno rešiti z odobritvijo prizadetih. Ker ne moremo sklicati delavcev pred 12. uro, vzemite na znanje, da je treba smatrati, da smo povabilo sprejeli, če vam danes do 14 ure naknadno ne javimo, da odklanjamo naše zastopstvo na sestanku.

Koordinacijski odbor.

S sprejemom tega predloga je koordinacijski odbor privolil, da se bo pogajal o tem vprašanju skupno z delegati Julijskih sindikatov v razmerju 2:1. Prizadeti delavci so lahko prepričani, da bodo Enotni sindikati gotovo rešili to vprašanje v interesu svojih članov, kljub raznim oviram.

Na Tolminskem

Iz ruševin rasejo

nove zgradbe, nova domovina

Kakor po vsej coni B, so se tudi na Tolminskem z vso vnemo lotili obnove. Okupator je tod divjal z vso okrutnostjo, požigal in rušil je hiše in gospodarska poslopja. Vedno je bilo trdo življenje v tolminskih gorah, zaradi ruševin in razdejanja pa je še teže. Toda kakor so trdne pečine, tako so tudi trdni, odporni in kleni ljudje. Odločno so zgrabili za delo in obnovili že mnogo hiš, hlevov in senikov.

V Poreznu so udarniško obnovili že več poslopij. Na Sentviškogorski planoti je v polnem teku elektrifikacija. Sedaj napeljujejo električni tok v Setviško goro, Taber, Polje in Prapetno. Ta tok bodo uporabili tudi za pogon kmetijskih strojev. Fašisti so v vseh 25 letih okupacije samo izmozgavali te kraje, izsekavali so gozdove na tej planoti in obljubljali vse, ničesar pa storili. Sedaj so prebivalci sami rešili vprašanje razsvetljave in električnega toka. Kmalu bo zasvetila luč in elektrika bo tudi v veliko pomoč prebivalcem pri mlačvi žita, lesni industriji itd.

Mladina iz Sv. Lucije je z udarniškim delom pripravila 16 m/3 peska za okraj Grgar. Vrh tega je nabrala za mladinsko brigado, ki dela na progi Brčko-Banoviči, 280 cigaret, 24 škatel mesnih konzerv in 300 lir. Imela je tudi kulturno prireditev in čisti dobiček 1.300 lir je dala v obnovitveni sklad. Pri ureditvi mladinskega doma sta posebno požrtvovalno delali Taljat Stana in Taljat Klara. Prva je napravila 30 udarniških ur, druga pa 25.

V Idriji pri Bači je mladina pomagala kositi tovarišu, ki se je ravno vrnil iz vojske. Na Logarščah pa je mladina priskočila na pomoč družini, ki je poslala dva mladinca na progo Brčko-Banoviči.

Obrtniki in rokodelci v Tolminu so se obvezali, da bodo mesečno prispevali v denarju, blagu in delu za obnovitveni fond.

Četa 20 mladincev in mladink je odšla na Lokve-Trnovo pomagat pri obnovi porušenih vasi, 10 pa jih pojde delat na cesto Postojna-Ljubljana. Tudi ASIZZ v Tolminu in pri Sv. Luciji se aktivno udeležuje obnovitvenih del. Žene pripravljajo pesek za okraj Grgar, 15 pa jih pomaga pri popravljanju porušenega zidu na cesti Zalaz-Zabče.

Pri Sv. Luciji je le nekaj ljudi, ki stoje nekako ob strani, ne razumejo novega časa in potrebe po medsebojni pomoči. Mimo teh ljudi je brezplodno šla vsa borba in trpljenje naroda, ki je toliko stoletij ječal v suženjstvu. Oni ne čutijo veličastnega poleta mladih moči novih ljudi, ki grade lepšo bodočnost.

Pa bodo spoznali, ker bi sicer ne bili ljudje, ki hočejo lepše, boljše, srečnejše življenje v svobodi in miru.

Og.

Profesti v obrambo demokracije

Zaradi ustavitve «Cangura» prihajajo stalno novi protesti. V zadnjem času so se jim pridružili protesti proti spremenjenim radijskim sporedom v slovenščini, odkar je pričela delovati nova postaja Radio Trst II. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o teh protestih poročali obširneje v prihodnjih številkah.

V zvezi s protesti proti zaplembi naprednih slovenski učbenikov v naših šolah proti volji staršev in otrok je zanimiv sledeči dogodek, o katerem smo izvedeli iz še nepotrjenega vira in bomo tudi o njem zato šele prihodnjič obširneje poročali.

Tukajšnje oblasti so zaslišale štiri matere učencev iz šole v ulici San Francesco — članice roditeljskega sveta. Dve so po zaslišanju izpustili, dve pa so 24 ur pridržali.

★

Dve materi šolske dece aretirani!

Po zaključku redakcije smo prejeli:

Včeraj so bile prejete sledeče štiri članice roditeljskega sveta šole v ulici San Francesco: Petelin Olga, Balbinutti Milena, Hrovatin Emilija in Tonti Zina. Slednji dve sta bili zaslišani pri kapetanu Simoniju in pozvani, da se danes ob 11. uri dopoldne ponovno zglasijo na zaslišanju, in potem izpuščeni. Prvi dve pa je pridržala policija in doslej še ni vesti, da bi jih bila izpustila.

Sami bomo izbirali knjige za naše otroke

Tudi Slovenci in Slovenke iz Tržiča ter tovariši Hrvatje-Istrani odklanjajo šolske knjige, ki jih je izdala Zavezniška vojaška uprava. Zato so svojim otrokom odvzeli šolske knjige in jih v torek dopoldne odnesli s primernim protestnim pismom Zavezniški vojaški upravi. V pismu zahtevajo, da se njihovi otroci uče iz knjig, ki so pisane v našem duhu, to je v duhu Narodno osvobodilne borbe, ki so bile napisane že v času te borbe. Nikakor pa ne dopuščajo, da se bodo otroci podučevali iz knjig, v katerih se naša borba niti ne omenja in ki jih njihovim otrokom vsiljuje Zavezniška vojaška uprava. Hkrati so knjige pobrali tudi v Doberdobu in jih prav tako odnesli s primernim pismom na konsulto, ki so jo zavezniki vsilili prebivalstvu namesto N. O. O., ki si ga je ljudstvo samo izvolilo. Po tolikih borbah in prestanem trpljenju se mora naše ljudstvo boriti tudi zato, iz kakšnih knjig naj se uče njihovi otroci. Borili smo se za svobodo. Hočemo biti vsaj v tem svobodni, da lahko odločamo kako in kaj naj se naš otrok uči v šoli. Če smo toliko let čakali na dan, da se bo naša mladina lahko učila svoj materinski jezik, bomo počakali še toliko časa, dokler ne bo prišla taka oblast, ki bo znala spoštovati želje ljudstva, v našem primeru staršev.

M. P.

MLADINA KULTURNEGA KROŽKA «RINALDI» priredi v soboto ob 20. uri predstavo v «Cine del mare». Izkupiček gre v korist mladinske udarniške brigade «Pinko Tomažič», ki odpotuje 1. julija v Jugoslavijo na gradnjo mladinske proge Brčko-Banoviči.

Brigada "Vojko Premrl„ izraz volje

po združitvi z Jugoslavijo

Gospodarski pomen

Ta proga je izrednega pomena v prvem gospodarskem načrtu FLR Jugoslavije, ker veže na rudah bogato področje Banoviči v Bosni z Brčkim, ki je v ravnini, bogati z žitom. Nalogo, da zgradi to progo, ki veže dva tako bistveno važna predela jugoslovanskega gospodarstva, je prevzela nase antifašistična mladina Jugoslavije.

Prvo skupino prostovoljnih delovnih mladinskih brigad sestavlja predvsem kmečka mladina. V 52 brigad razdeljenih 14.000 mladincev je zgradilo prvih 24 km te proge z Brčkega do gorskih predelov Bosne, kjer se sedaj vršijo vrtanja za več predorov.

Mladina dela le šest ur dnevno, ostali dnevni čas je posvečen prosvetnemu delu, športu in zabavi. Mladina dela v dveh skupinah — ena zjutraj, druga popoldne. Budnica je ob pol petih zjutraj, nočni počitek pa se prične ob pol desetih. Zelo skrbno pazijo na zdravstveno zaščito mladincev. Takoj ob pričetku dela je dobila vsa skupina injekcije proti tifusu in malariji, stalno je pod zdravniškim nadzorstvom in ambulante so opremljene z vsemi potrebnimi zdravili.

Po opravljenem delu se prva skupina nikakor ni mogla ločiti od proge, na katero se čuti sedaj tako navezano. Večina mladincev je izraziła željo, da bi ostala na delu, dokler ne bo stekel prvi vlak iz Brčkega v Banoviči. Vprašanje je še, ali bo vsaj delu teh mladincev možno uresniciti željo, ker se je k drugi skupini prijavilo mnogo več mladincev kot je bilo pričakovati. Samo v Ljubljani se je za drugo skupino prijavilo že tisoč mladincev. Drugo skupino tvorijo v glavnem mladinci in mladinke srednjih šol in študentska mladina, ker so v tem času pričele počitnice.

Zanimanje in požrtvovalno sodelovanje vse Julijske Krajine

Vse delo opravljajo mladinci in mladinke. Le v tehničnem vodstvu je nekaj starejših, izkušenih tehnikov in inženirjev. Izredno je zanimanje za drugo skupino tudi pri nas na Primorskem. Prve skupine sta se udeležili primorska delovna brigada Vojko Premrl in istrska delovna brigada Olga Ban. Zanimivo je, da jih je v slednji izredno veliko iz Pulja, kar je pač pripisati veliki volji tamkajšnje mladine, da se udeleži obnove v Jugoslaviji, ki jo imajo za svojo zemljo. Morda je pa močan razlog tudi brezposelnost, ki je v nasprotju s cono B tako razširjena v Pulju kot po vsej coni A. Za drugo skupino se je prijavilo izredno mnogo udeležencev iz cone A. S svojim velikim povpraševanjem in zahtevami so tudi navedili pokrajinski odbor k ustanovitvi tretje primorske delovne brigade, ki bo nosila ime tržaškega heroja Pina Tomažiča. Vsepovsod so prijave daleč prekašale pričakovano število. V Tržiču so se prijavili celo mnogi mladinci iz ladjedelnic. Na njihovo mesto bodo stopili za časa odostnosti njihovi sorodniki. Kljub pomanjkanju delovnih sil na polju, se je prijavilo tudi ogromno poljedelske mladine iz tržaškega okraja. Zanimivo je, da so v Sežani ponudili oni, ki ostanejo doma, svojo pomoč odhajajočim in jih bodo nadomestili pri delu na njihovih njivah. Celo mnoge starejše osebe, med njimi okrog petdesetletna partizanska vdova in tudi neka mati sedmih otrok hočejo na vsak način pomagati pri graditvi mladinske proge in s tem dati svoj doprinos jugoslovanski gospodarski obnovi, od katere je v tako tesni odvisnosti tudi gospodarski procvit naše pokrajine, zlasti Trsta. Tudi mnogi tržaški zdravniki so se javili prostovoljno, da pregledajo odhajajočo mladino delovnih brigad in ponudili brigadam svojo zdravniško pomoč. Vsepovsod zbirajo prispevke za novo brigado Pino Tomažič, ker je za mladino v coni A mnogo teže dobiti potrebno opremo glede na to, da tu ne morejo računati na pomoč ljudske oblasti. Zato so v Tržiču že zbrali 6.000 lir za novo brigado. Iz vse pokrajine prihajajo denarni prispevki, potrebne pa so predvsem mnogim mladincem in mladinkam delovne obleke in čevlji. Mnoge tržaške trgovine so prispevale pisarniške potrebščine za upravo brigade. Izraz solidarnosti reških delavcev z mladino cone A je poljska kuhinja, ki so jo izdelali na Reki z udarniškimi nadurami in ki jo je vodstvo Enotnih sindikatov poklonilo brigadi Pina Tomažiča.

Prosvetno delo v mladinskih brigadah

Mladina se že sedaj skrbno pripravlja za prosvetno delo v brigadi. Ker je pomešano v primorskih brigadah več italijanske, tržaške in tržiške mladine ter celo nekaj mladine iz vzhodne Furlanije, bi bilo težavno opravljati prosvetno delo v obeh jezikih. Mladinci so zato razporejeni v posebne italijanske in slovenske čete, pri delu na progi pa so skupaj. Že sedaj zbirajo knjige za brigadno knjižnico. Prosvetna zveza je dala brigadi na razpolago eno liro od vsakega člana za nabavo potrebnega materiala za prosvetno delo v brigadi. Povrhu tega je podarila brigadi še sto knjig.

Dejstvo, da kaže mladina Slovenskega Primorja, posebno še cone A, toliko volje in veselja za sodelovanje pri obnovi Jugoslavije, je zelo pomembno za razumevanje povezanosti Slovenskega Primorja in Trsta z jugoslovanskim gospodarstvom. Je pa tudi silen izraz italijanske in slovenske mladine Trsta in pokrajine za združitev te pokrajine z Jugoslavijo. Mladina se zaveda, da pri sodelovanju gospodarske bodočnosti Jugoslavije dela tudi za bodoči gospodarski procvit svojih domačih krajev.

Sodelovanje mladine vsega sveta

Pomembnost jugoslovanske obnove države, ki je toliko žrtvovala za svetovni mir in je ena njegovih najpomembnejših zaščitnikov med Združenimi narodi, je našla svoj odziv tudi po vsem svetu. K delu na progi so se prijavili tudi albanski mladinci, prispela je skupina sovjetske mladine, češkoslovaška mladina je poslala dve brigadi in nedavno se je ustanovila prostovoljna delovna brigada za to progo tudi v Franciji. Tako je postalo delo na tej progi simbol složnega obnavljanja napredne mladine vseh narodov v povojni Evropi.

Novo mladinsko delo na cesti Trst-Maribor

Tretja primorska delovna brigada Pina Tomažiča bo odpotovala 1. julija iz raznih krajev pokrajine. Zbrala se bo v Postojni in od tam odpotovala 6. julija v Jugoslavijo. Takoj po odhodu te brigade pa se bo pričelo na Primorskem delo za ustanovo nove delovne brigade za avtomobilsko cesto Trst-Maribor, za katero je Slovenija že postavila veliko število prostovoljnih mladinskih formacij, ki sedaj gradijo del te ceste med Vrhniko in Ljubljano. Tudi mladinske brigade, ki bodo delale na tej cesti, bodo imele šest ur dela dnevno in podoben razpored kot na mladinski progi. Primorska brigada bo štela 100 udeležencev iz vzhodnoprimorskega okrožja, 35 italijanskih tržaških mladincev in mladink, 56 iz tržaškega okrožja in 50 iz goriškega okrožja.

Ta avtomobilska cesta bo široka 12 m in bo imela v sredini šest meterski pas iz belega cementa izključno za motorna vozila, ob straneh pa tri metre varnostnega roba oz. ceste za druga vozila, izgrajene v temnem cementu. Pomembnost te ceste je izredna, saj veže Trst z njegovim neposrednim zaledjem in je najbližja prometna zveza Trsta z Dunajem skozi Slovenijo.

RADIO TRST II.

ČETRTEK, 27. JUNIJ

7.45 pestra glasba; 12 glasba po željah; 12.30 včerajšnji uspehi; 12.45 napoved časa - vesti v slov.; 13 vesti v ital.; 13.15 glasbeni spored; 13.45 reproducirana glasba; 14 pregled vesti - čitanje sporeda; 14.05 predavanje: pomoč Jugoslaviji; 17.30 pestra glasba; 18 ženska ura; 18.30 južni ritmi; 19 BBC v slov.; 19.15 pevski koncert sopranistke Pavle Potrate; 19.30 predavanje o tisku; 19.45 napoved časa - vesti v slov.; 20 BBC v srbohrvaščini; 20.15 vesti v ital.; 20.30 II. dejanje opere: «Figarova svadba»; 23 vesti v ital.; 23.15 vesti v slov.; 23.30 plesna glasba.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Cerkno

POGREB 22 PADLIH PARTIZANOV

Preteklo nedeljo 16. junija se je vršil v Cerknem na vaškem pokopališču pogreb 22 padlih partizanov, ki so začasno počivali na pokopališču bivše partizanske bolnice «Franja» v Pasicah pri Novakih.

Pogreba se je udeležila nepregledna množica ljudstva vseh slojev. Zastopane so bile polnoštevilno vse organizacije kakor tudi zastopniki vojaških in civilnih oblasti. Kako naše zavedno ljudstvo ceni naše žrtve za svobodo in demokracijo, je pokazalo obilo vencev in šopkov, ki so jih položile na grobove junakom vse organizacije in zastopstva naših oblasti.

Ganljive in v srce segajoče so bile tudi poslovilne besede, s katerimi so se od padlih žrtev poslovili v imenu vsega zavednega ljudstva zastopniki naših oblasti. Marsikatero oko se je orosilo ob spominu na prestano trpljenje in žrtve naših najboljših. Celo nebo se je ob pogledu na preproste krste zasolzilo, kakor da bi jokalo z nami ob spominu na krivično izgubo najboljših življenj v borbi za sveto in pravično stvar slovenskega naroda in vsega svobodoljubnega človeštva.

Pogreb je pokazal, kje so srca, kje je mišljenje naših širokih ljudskih množic. Zato naj ne bo več poedinca med nami, ki bi še oviral upravičene zahteve in želje primorskega ljudstva: priključitev cele Primorske s Trstom in Istro k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji!

Vipavski okraj

LJUDSTVO ODLOČNO ZAHTEVA PRAVIČNO DOLOČITEV MEJA.

Primorsko ljudstvo je v razmejitvenih vprašanjih brezkompromisno. To nam dokazujejo neštevilna protestna zborovanja, ki se vršijo po vsej Primorski.

Po raznih podatkih je Vipavski okraj v predvojnem času, t. j. leta 1939. štel 26.098 ljudi.

Na Titovem trgu v Ajdovščini pa je postavljena deska, kjer je zapisano: Za priključitev k Titovi Jugoslaviji je žrtvoval Vipavski okraj: padlih v NOV 672; umrlih v internaciji 176; padlih kot talci 213; borcev v NOV 4000; interniranih 2729; popolnoma požganih domov 796; deloma porušenih domov 593.

Podobne deske najdeš malone po vsej Primorski. Vse to dovolj jasno prikazuje, kako pravico ima ljudstvo Slov. Primorja, Istre in Trsta do priključitve k Titovi Jugoslaviji.

Drežnica

TUDI PRI NAS TEKMUJEMO

Dne 2. t. m. smo ustanovili Prosvetno društvo «Planinka» ki obsega vse vasi t. j. Koseč, Magozd, Jezerca, Drežnica in tudi Drežniške Ravne. Na ta dan so mladina in pionirčki imeli kulturno prireditev z lepo uspelim programom. Mali pionirji so res pokazali, da se zavedajo pridobitev naše borbe, ko imajo danes svojo slovensko šolo in prireditve.

Prosvetno društvo pa se je postavilo v nedeljo 16. t. m. s prireditvijo veselogre «Tri sestre». Pevski zbor je zapel nekaj lepih narodnih pesmi, med odmori pa je svirala godba iz Koseča. Pri tej prireditvi so sodelovale vse vasi.

Na koncu so vsi navzoči poslali tov. Kardelju v Pariz resolucijo, kjer mu izrekajo ponovno zahtevo po priključitvi Primorske k Jugoslaviji.

S tem so prebivalci Drežnice in ostalih vasi pokazali, da nočejo zaostajati za ostalimi vasmi v Titovem tekmovanju in da tekmujejo ne samo gospodarskem polju in pri obnovi, ampak tudi na kulturno-prosvetnem polju.

FIZKULTURA

v Herpeljah

Mladina okraja Herpelje-Kozina pri svojem udarniškem delu za obnovo porušenih in požganih domov ni pozabila na to, da si mora stalno krepiti svojo telo z raznimi fizkulturnimi panogami. Tako je dne 16. VI. prvič samostojno izvedla fizkulturni nastop, ki je zelo dobro uspel. Nastopila je s prostimi vajami in v vseh disciplinah vseljudskega peteroboja. Kot zaključek fizkulturnega tedna bo naša mladina, ki je zelo uspešno nastopila tudi v Ljubljani, dne 30. junija priredila svoj okrajni fizkulturni nastop, ki bo združen s tekmo pevskih zborov. Za to prireditev se mladina temeljito pripravlja. Svoje sodelovanje so objubili tudi mladinci iz Štajerske in Ljubljane. Da bo prireditev prava manifestacija, vabimo tudi vse fizkulturnike iz cone A. Tekme v peteroboju bodo dopoldan, sam nastop pa se bo začel ob 2. popoldan. Čisti izkupiček prireditve je namenjen za obnovo naše gimnazije.

Tudi v Koprskem okraju

so žgali apno

Ko si pred nekaj dnevi šel skozi vas Kubed, si videl, da se vsepovsod kadi, toda to pot ni bil črni dim, kakršnega smo videli, ko so nacifašistični roparji požgali vas, pač pa bela para, ki jo je oddajalo živo apno pri gašenju.

Obrazi vaščanov so bili veseli in ponosni, kajti to apno je bil prvi večji uspeh njihovega skupnega udarniškega dela za obnovo, v okviru obnovitvene zadruge.

Zganje apna, ki bo dalo približno 140 ton apna, to je skoraj en tovorni vlak materiala, nujno potreben za obnovitvena dela, se je pričelo 28 aprila in končalo 10. t. m.

Koliko požrtvovalnega dela in koliko težav so morali premostiti tovariši zadružniki iz Kubeda, Gračišča, Popetre in Poletiči za izvedbo tega dela je težko opisati. Često smo bili z njimi in opazovali razvoj dela, videli, koliko dela so imeli kmetje ravno v tem času na polju. Za časa žganja so nekateri tovariši delali res udarniško kar po 24 ur neprenehoma. Najhujši dnevi so bili prav zadnji. Dež je premočil ilovico, ki je oddajala kamenje. Posledica je bila ta, da je zmanjkalo drv in da se je delo zavleklo za nadaljnje tri dni.

Predsedniku obnovitvene zadruge iz Kubeda, tov. Jakominu Antonu, so verno pomagali člani upravnega odbora in člani zadruge sploh. Njim so prišli na pomoč tudi udarniki iz Kopra, ki so jim pomagali pri žganju apna in na polju, da bi nadomestili, kar so njihovi tovariši zamudili.

In uspeh v številkah?

Vkljub pomanjkanju delovnih sil je O.Z. Kubed dala za izgradnjo apnenice 6.332 ur dela, a okrajni aktivisti so pomagali s 331 urami dela.

Obdelalo se je vse polje in izdelalo 140 ton apna v vrednosti 490 tisoč lir. Na prevozu apna, ki ga je bilo prej treba uvažati iz Herpelj pa so prihranili še nadaljnjih 280.000 lir.

Če je kdo mislil, da je udarniško delo nekaj, o čemer ni vredno govoriti, se bo moral nehote prepričati, da je to naša živa moč, naše zlato, da tekmovanje pokazuje pravo vrednost našega udarniškega dela.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

bo pred zaključkom gledališke sezone v Slov. Primorju gostovalo s Šurekovo glasbeno komedijo «Pesem s ceste» v sledečih krajih:

Jutri 28. t. m. ob 21. uri v Sežani, 29. t. m. ob 21. uri v Opatjem Selu, 30. t. m. ob 16. uri na Opčinah.

Z Borovimi «Raztrganci»: v soboto na Petrovo 29. t. m. ob 17. uri v Šmarpah pri Kopru na prostem, v nedeljo 30. t. m. ob 20. uri v Škofijah II. na prostem.

„Tri sestre" na Opčinah

Dramska družina «Ivan Cankar», Sv. Jakob, priredi v soboto 29. t. m. ob 18. uri v dvorani prosvetnega društva na Opčinah Krekovo trodejanko «Tri sestre». Vabljeni vsi!

Velik pevski koncert v Gabrovici pri Komnu

Prosvetno društvo «Ljubo» v Gabrovici pri Komnu je organiziralo za soboto 29. t. m. ob 14. uri veliko kulturno prireditev.

Na sporedu je velik pevski koncert, pri katerem bo nastopilo 14 pevskih zborov, ki bodo zapeli posamezno in tudi skupno. Sledila bo tombola. (Prvi dobitek 6.000 lir, drugi 2.000 lir). V odmorih bo igral orkester iz Komna.

Sporočila in objave

Prireditve, predavanja in sestanki

PROSV. DRUŠTVO «SKAMPERLE». Danes ob 20.30 bo v veliki dvorani društvenega doma nastop gojencev glasbene šole tov. Romane Zajčeve. Čisti dobiček gre v socialne namene. Programi, ki veljajo kot vstopnice, so v predprodaji v prodajalnah Trampuž, Schmidt in Klun.

PODLONJER. Danes 27. t. m. ob 20.30 bo v prostorih prosvetnega društva «Zvezda» predavanje.

PROSV. KROŽEK «SKORKLJA». Danes 27. bo v prostorih v ulici Ospedale Militare st. 2 tov. Polacco predaval o aktualnih vprašanjih. Predavanje prične ob 20.30.

PROSV. KROŽEK «RAUBER», GRETA. Danes 27. ob 20.30 bo predavanje tov. Gasperinija. Predaval bo o politiki in veri.

MESTNI ODBOR ASIZZ GORICA priredi v soboto 28. t. m. ob 20. uri ples na prostem v gostilni Gira pri pevmskem mostu. Srečolov in prodaja kolačev, vse v prid počitniškim kolonijam.

KROŽEK VISOKOŠOLCEV V GORICI vabi vse svoje člane in simpatizerje na sestanek, ki bo v petek 28. t. m. ob 20.30 pri «Zvezdi». Na sporedu je volitev odbora in predavanje tovarišice Dane Klanšček o hipnozi in sugestiji v zdravstvu.

PEVSKIM ZBOROM KOMENSKEGA OKRAJA, ki bodo nastopili v soboto 29. t. m. v Gabrovici pri Komnu, sporočamo, da bo eno uro pred pričetkom koncerta pevska vaja za skupen nastop. Pridite pravočasno v Gabrovico!

ZVEZA PRIMORSKIH KONCERTOV, SV. KRIŽ bo imela na praznik sv. Petra in Pavla 29. t. m. prireditev. Na sporedu je predpoldanski koncert in popoldanska plesna prireditev z raznimi zabavnimi točkami.

ČEBELARSKA ZADRUGA ZA SLOV. PRIMORJE IN TRST vabi na zbor čebelarjev za sežanski, komenski in nabrežinski okraj, ki bo v nedeljo 30. t. m. ob 9. uri v Ljudskem domu v Dutovljah. Razpravljalo se bo o raznih vprašanjih o čebelarstvu. Vsi čebelarji so naprošeni, da se zbora udeležijo. Vabljeni so tudi čebelarji iz drugih krajev.

Izleti

SLOV. PLAN. DRUŠTVO V GORICI priredi za člane in prijatelje izlet na Krn (2245 m). Odhod v soboto 29. t. m. ob 15. uri s kamionom iz Gorice (s Travnika) do Kobarida, od tu peš v Drežnico, kjer bo prenočišče. Povratek s Krna mimo Vrsnega (Gregorčičeva rojstna hiša) in Sv. Lovrenca (Gregorčičev grob). Odhod iz Kobarida v nedeljo ob 19. uri s kamionom do Gorice. Prijave sprejema trgovina Rolich, Gorica, Corso Verdi 5.

KULTURNI KROŽEK «RINALDI» organizira za nedeljo 30. t. m. izlet s kopanjem v Salvore. Spored in prijave v prostorih krožka vsak večer od 20. ure dalje.

Enotni sindikati

ENOTNI SINDIKAT STAVBENIH DELAVCEV IN NAMESČENCEV. Direktivni svet, odbori in zaupniki naj se v petek 28. t. m. ob 18. uri zglase v ul. Imbriani št. 5. Razpravljali bomo o važnih vprašanjih. Če ne bi mogli prisostvovati sestanku, naj odborniki in zaupniki pooblastijo za to svoje namestnike.

ENOTNI SINDIKAT OBLAČILNE STROKE. Člani direktivnega sveta naj se zglase v petek 28. t. m. ob 19 uri v ulici Imbriani, 5.

Enotni sindikati, Opčine

Spodaj navedeni delavci tvrdke Tavagnico naj se javijo 28. t. m. ali 1. julija po 18. uri v prostorih Enotnih sindikatov na Opčinah, kjer dobe odpravnino, ki jo je tvrdka položila pri omenjenih sindikatih:

Slavec Andrej, Kobol Ivan, Stoka Josip, Trebec Franc, Grez Angelj, Pucreli Pijo, D'Ambrosi Pietro, Šterl Viktor, Husu Angelj, Anari Josip, Pirirech Marjo, Bole Silvester, Michelazzi Edvard, Magnani Gino.

Obvestilo kmetom

Kmetijska nabavljalna in prodajna zadruga ima še na razpolago v zalogi v ulici Fonderia št. 3 žveplo, modro galico, klajno apno, kose raznih velikosti, kotlovino in drugo.

Prehrana

DELITEV ZDROBA. Od danes bodo potrošnikom do 1 leta delili po 1 kg zdroba in sicer samo v mestu. Cena po 35 lir za kg. Rok poteče 6. julija.

Dobra srca

Pevski zbor Prosek - Kontovel daruje za domače partizanske sirote 308 lir in 79 dinarjev. Denar se dvigne pri Partizanski zvezi pri Proseku.

Sožalje

Antifašisti zapadnega kvarta v Gorici izrekajo globoko sožalje družini Jevšček ob izgubi njenega dragega očeta in moža Avgusta.

KINOPREDSTAVE

NAZIONALE. 15.30: «Veseljaki» - S. Tracy, H. Lamarr.
FENICE. 21: «Eva» - opereta Fr. Leharja.
SUPERCINEMA, 16: «Povprek poljubljajo nevesto» - F. Crawford, M. Douglas.
FILODRAMMATICO, 16: «Nedosegljivi g. Jordan» - R. Montgomery, C. Rams.
ITALIA, 16: «Kraljeva želja» - Moore, Franchot.
ALABARDA, 15.30: «Mladi mesec» - F. MacDonald, Nelson Eddy.
IMPERO, 15.45: «Robinson Crusoe» - P. Fresnay.
VIALE, 16: «Vražja roka» - R. Mitchum.
MARE, (Zaprto zaradi popravila).
MASSIMO. 16: «Poslednji polet» - C. Morris, W. Bourne.
GARIBALDI 16: «Dve zaljubljenki» - P. Mouni.
NOVO CINE. 16: «Oboževanje» - A. Noris.
ARMONIA. 15.30: «Megleno pristanišče», M. Morgan, J. Gabier.
ODEON. 15.30: «Patricija» - Raimu, Fernandel.
SAVONA. 16: «Sedem zaljubljenih deklet» - K. Grayson.
MARCONI. 16: «Zgubljena ženska» - opereta.
AZZURRO. 16: «Gangsterji so prišli» - M. Grahame, P. Cavanagh.
RADIO. 16: «Greh R. Sanchezu» - J. de Landa.
CENTRALE, 15.30: «Zvezde nad Arizono».
VITTORIA. 16: «Klic k sreči» - G. Ervin, F. Campton.
ADUA. 15.30: «Videl sem zvezde migljati».
VENEZIA. 13.30: «Ljubezenske norosti».
CARDUCCI. 15.30: «Ves svet se smeje».
BELVEDERE. 16: «Zarodenca».
ARGENTINA. 16: «Dora Nelson».
LJUDSKI VRT. 21: «Mladina se ima rada» - A. Leeds, J. Mc Cree.

Odg. urednik DUŠAN HREŠČAK

Kulturno prosvetno delo

Mladinski koncert otroških pevskih zborov v Škednju

V nedeljo, 23. junija se je vršil v Škednju mladinski koncert otroških pevskih zborov iz Trsta in okolice. Prostrano dvorišče bivšega «ricreatorija» je bilo polno občinstva, ki je z velikim zanimanjem sledilo izvajanju sporeda.

Najprej je tov. Ivan Grbec v lepo zasnovanem nagovoru poudaril pomen prireditve in v strnjenih besedah orisal prilike, v katerih je naše ljudstvo duševno in telesno trpelo in končno podčrtal zle posledice, ki jih je zapustila «strialčeva knjiga».

*Nato so nastopili otroški pevski zbori iz Rojana, Sv. Križa, Gropade, Trebč, Barkovelj, Škednja, Sv. Jakoba, Katinare, Sv. Ane in z Opčin. Izostal je pevski zbor s Proseka. Vsak zbor je zapel po eno pesem. Na koncu pa so vsi skupaj zapeli tri partizanske. Zbore so vodili pevovodje: Križman N., Maver D., Župan A., Maver L., Čermelj V., Grbec